

Leto, 1996.

U tri i dvadeset tog jutra na podu ležim bez svesti. Džejkobs i Kasl dolaze svojim kolima.

Astrološki kalendar kaže da je mesec na nebu u svojoj četvrtini. Novine pišu da je mestimično oblačno. Kuća kojoj se približava policijski automobil uglavnom je mračna, ako se zanemari svetlo koje dopire sa otvorenih ulaznih vrata i sa levog prozora gostinske sobe. Stariji čovek u pidžami, moj sused, stoji na tremu ispred moje kuće i očajnički maše prema automobilu.

Dok ulaze, policajci zaobilaze slomljeno staklo, prosut sok i prevrnutu plenu korpu sa cvećem. Hodnikom hitro idu ka gostinskoj sobi u kojoj se nalazi hrastov krevet sa četiri mesingana nosača. Na samo korak od kreveta ležim na podu, a moje telo je bočno savijeno. Kosa mi prekriva lice, a moje levo stopalo se pomera u članku i lagano udara u nogu kreveta.

Kasl će napisati u svom izveštaju: „Žrtva nosi belu spavaćicu, okrvavljenu, ali neoštećenu.”

Na ovu sobu sam ponosna zbog kreveta u kome sam spavala još kao devojčica u svojoj porodičnoj kući, ali ponajviše zbog slike koja visi na zidu, a koju je naslikao Nejtov deda. Na slici je prikazana naša kuća, ali i više od toga. Smeštena ispred guste šume, ova siva viktorijska kuća sa vitražima na crvenim rešetkastim prozorima nudi sjajnu i blistavu viziju kojoj ništa ne nedostaje. Ona je savršena i celovita ako je suditi po njenoj jednostavnosti i prostranosti njenih soba. Ispred ulaza u kuću, u cvetnim lejama, neveni stoje gordo uspravljani prema suncu, a dečak i pas trče kroz travu. Nejt kaže da je to on, mada je to teško zaključiti. Dečak je predstavljen sa samo nekoliko poteza četkicom.

Kada me pronađu, još uvek dišem. Puls mi je usporen. Imam tri rane.

Kuća oko mene nije tako divna kao ona na slici. Siva fasadna boja je potklobučena od toplote, a rešetke na prozorima, obavijene paučinom, izgubile su sjaj od prašine. Nevene su u međuvremenu zamenili crveni nedirci, zapušteni i svenuli na vrelom suncu tokom leta u Indijani. Šuma iza kuće skriva klisuru koja vrvi od cvrčaka. Isprepleteno drveće prošarano puzavicom drži noć na svojim granama.

Prva rana je posekotina na nekoliko centimetara ispod moje leve ključne kosti. Druga posekotina je u gornjem delu ruke. Treća, duboka pukotina u obliku luka, prostire se od temena do leve strane čela koje je prislonjeno uz tepih u trenutku kada policajci nailaze.

„Uljez je najverovatnije ušao kroz prednja vrata, napao žrtvu i borio se sa njom na ulazu u kuću, a zatim je uz upotrebu sile odveo u spavaću sobu na spratu, u severnom delu kuće. Žrtva je u besvesnom stanju i krvari.”

Kada pomislim na sebe na tom podu, zamišljam da sam devojčica. Kosa joj je kovrdžava, a njeno lice i spavaćica se stapaju sa mesečinom. Njeni prsti u mraku nevino hrle prema zamišljenom plišanom medvediću, dok se njena noga lagano pomera tamo-amo. Ne vidim njenu krv. Ne osećam bol. Ona samo spava na mesečini i čeka da je neko dodirne i kaže: „Prestani da sanjaš, Megi. Vreme je da ustaneš.”

Leto, 2002.

U Nju Harmoniju važim za lokalnog čudaka. Spazićete me u bakalnici i gotovo se prisetiti moje priče – nešto u vezi sa sudskim procesom, Djukovi, besmislen zločin. Možda ćete me dvaput pogledati, kao stvorenje koje izaziva sablazan i pokušati da izbegnete moj prodoran pogled.

Danas sam u bakalnici Peterson u potrazi za večerom. U ovoj prčvarnici od prodavnice mešovite robe, konzerve sa đuvečom „dinti mor” skupljaju prašinu zajedno sa crvima za ribolov i municijom za sačmare. Pored frižidera sa pivom, dva tinejdžera me ogovaraju. Jedan od njih kaže onom drugom: „Zar to nije ona sa rupom u glavi?” „Tako je”, odgovara onaj drugi.

U ovom gradu nema tajni, pogotovo onda kada važiš za lokalnog čudaka. Zbog ovakvih trenutaka gubim apetit. Odustajem od večere i upućujem se prema izlazu. Bezbedno smeštena u svojim kolima, zurim u momke kroz prednje staklo. Oni su mi sasvim strani, pa ipak, deluju tako poznato sa kačketima koji im stoje visoko zadignuti na glavama, sa svojom preplanulom kožom i bubuljičavim licima. Svi mladići u ovom delu Indijane izgledaju mi isto. O njima ne znam ama baš ništa, pa ipak oni znaju previše toga o meni. Kad bih zaista imala rupu u glavi, ušunjala bih se u nju i zauvek nestala.

Kolima naglo napuštam parkiralište. Raspoložena sam da vozim i ne idem pravo kući, već skrećem na poljski put koji kilometrima vijuga kroz kukuružište. Na ovim putevima ja ponekad živim. Kada dom pokušavaš da sagradiš u selu između dva grada, duge vožnje postaju svakodnevna nužnost. Vreme u kolima provodim u tišini, zadubljena u misli. Sati su ispunjeni konfuzijom i obmanom. Ponekad u suton, kada se oblaci spuste nisko na nebu i kada nema drugih automobila na vidiku, volim da se

izgubim. Otkotrljam se putevima zaraslim u korov u prostranstva za koja nisam ni znala da postoje; prođem pored zapuštenih svetišta, napuštene crkve i groblja, pored otpada polovnih vozila koja tonu u blato.

Moja zemlja je tajnovita. Izgradili su je ljudi koji su došli da se sakriju. Utopisti koji su mislili da se približio kraj. Doputovali su iz Nemačke pre nekoliko stoleća da bi stvorili dom u divljini, gde im pucnjava i sumpor ne mogu ništa. Kraj nikada nije došao, ali su oni ostavili svoj trag. Nedaleko od Nju Harmonija* nalazi se njihov lavirint od ukrasnog žbunja. Lokalno stanovništvo ga održava, a ja tamo odem ponekad kada sam uznemirena. Besciljno vozim prašnjavim krajolikom i parkiram se uz samu ivicu ovog lavirinta.

Dobar hrišćanin treba da opšti sa bogom dok krči svoj put kroz lavirint. Ne znam šta bih rekla na tu temu, ali ako odete predveče kada nema nikoga u blizini, ovaj lavirint postaje sasvim tiho mesto okruženo drvećem i kukuruzima. Deca su napravila rupe kroz živu ogradu, tako da se iz spoljašnjeg dela lako može ući u kolibu od opeke koja se nalazi u samom središtu. Ako zanemarite ove rupe i sami pokušavate da pronađete svoj put do cilja, delovaćete prilično glupavo. Obično pomaže da zatvorite oči i rukom sledite put kroz grmlje. To upravo činim. Usredsređujem se na zvuk svojih stopala u blatu i povetarac na licu dok lagano hodam kroz ovaj lavirint. Zanesem se pa vijugam oko uglova, udaljavam se od središta, ponovo mu se približavam, pa se opet udaljavam. Vremenom boravak u lavirintu postaje prijatan. Samo hodam i dišem i upoznajem put. Osećam kako čvor popušta i moja stopala znaju pre mene da sam stigla na odredište.

U celom okrugu Pouzi nema nijednog mesta na kome možete biti tako prepušteni sebi kao u centru ovog lavirinta u vreme sutona. Čuju se samo cvrčci na drveću, a dok se lagano spušta tama, gundelji izviruju iz prstenova žive ograde posvuda oko vas i sijaju u vazduhu ispunjenom vlagom. Ulazim u kolibu i sedam na klupu. Plava farba se ljušti sa zidova u frontu, a u potkrovlju se nalazi gnezdo stršljenova. Nikada nisam videla da

* *Nju Harmoni je drugo utopističko naselje koje je osnovao Robert Owen (1771-1858). Prvo utopističko naselje osnovao je u Nju Lenarku u Škotskoj (prim.prev.)*

je stršljen izašao iz njega, ali mi se uvek čini da siva, papirna izraslina može svakog trenutka da raširi svoja crna krila i prozuj i nada mnom. Pa ipak, ne žurim da napustim to mesto i pokušavam da se setim kako je sve izgledalo pre; kako sam se osećala u divnim julskim večerima kao što je upravo ovo sada. Ne pamtim sebe kao osobu koja pokušava da pronade samoću na tajnovitim mestima. Bila sam puna poleta i okružena prijateljima. Sećam se da sam plivala u vrelu, ronila duboko, dodirivala stenu i izbijala na površinu vode ne bih li dosegla zvezde. Sećam se dečaka na obali koji je čekao da me poljubi. To je bilo na koledžu, pre nešto manje od deset godina. Pre Nejta i braka i još mnogo čega drugog. Samo godinu i po dana sam bila član porodice Djuk. Sada sam ponovo Vilson i imam dvadeset osam godina, ali nisam ista devojka kao pre.

Na primer, ne sećam se ovih tikova oko očiju. Ovoga leta napade sam dobijala skoro svake nedelje. Jedan upravo nailazi. Počinje lagano, kao upozorenje pred nadolazeću oluju. Desna strana mog vidnog polja raspada se na komadiće kao vitraž, a boje uleću u eliptični, pulsirajući kaos. Bestežinska masa svetlosti i senki rije jamu unutar mog uma. Imam osećaj kao da mi je glava u amu, a neko drugi povlači dizgine. Da bih se pribrala, zarivam prste u klupu, oslanjam se rukom o zid, ali napad ne prestaje. Padam ničice. Prepuštam se i grčim u prašini.

Posle nekoliko minuta napad jenjava. S rupom u glavi ili bez nje, ja sam izlečena. Ustajem sa zemlje i dok sedam na klupu, brišem prašinu sa nogu. U tom trenutku začujem dečiji glas.

„Da li ste dobro?”

Podižem pogled i na ulazu vidim dečaka sa krastama na kolenima. Zuri u mene, iskreno radoznao. Mora da sam bila iznenađujući prizor – mršava devojka koja se previja na zemlji. „Dobro sam.”

„Da li živite ovde?”

„Samo posećujem ovo mesto, baš kao i ti.”

„Mislim da vi ipak živite ovde. Mislim da ste vila”, izusti on, poskočivši. „Ovo je vaše sklonište, a vi ćete mi ispuniti tri želje.” Iz njegovog stomačića začu se piskutavi kikot. Uđe u kolibu baš kao da namerava da se tu useli.

Posle svakog napada osećam se delimično obnovljena, ispunjena energijom i čini mi se da bih imala snage da ispunim jednu do dve želje. „Onda” – rekoh – „da čujem, koje su želje?”

„Želim da vi živite u magičnom zamku”, reče dečak i uputi mi osmeh patuljka.

„Mislim da mogu da se pobrinem za to. Koja je druga želja?”

„Da budem princ koji u tom zamku živi sa vama.” Dečak poskoči na klupu i ozareno me pogleda.

„Ispunjeno”, uzvratih. „Ostaje još jedna. Pažljivo izaberi ono što zaista želiš.”

„Veliku pticu da poleti prema zamku”, reče on, mašući svojim rukama kao da su krila.

U tom trenutku začu se kako dolazi njegova majka. Dežmekasta žena bojažljivih očiju i pognute glave. „Ne uznemiravaj gospođicu, Vil”, podvignu ona sinu.

Ne obraćajući pažnju na nju, pogladih dečaka po glavi i rekoh: „Izuzetno mi je drago što sam te upoznala, mladi gospodine Vil. Hoćeš li mi čuvati lavirint? Sada moram da idem.”

Lagano se uputih prema kolima. Dobro bi mi došao novi zamak, razmišljam u sebi, i ptica da me ponese na svojim krilima, ali bez princa bih svakako mogla. Jednog princa sam u životu već imala, a sada moram da se vratim u njegov zamak, u svoj dom.

Prolazeći kroz polja u kojima se oseća miris truleži leta, uskoro nailazim na svoju izduženu sivu poljsku kuću. Sasvim usamljena ispred šumom obrasle klisure, noću ume da izgleda kao ukleto mesto. Da bih joj se s radošću vratila, ponekad, dok sam odsutna, ostavim upaljena svetla. U ovom trenutku prozori su osvetljeni i verovatno bi neko u njoj očekivao užurbanu porodicu kako se gosti seoskim obrokom. Međutim, sobe su prazne, a ja moram da potražim društvo na nekom drugom mestu.

U kućici pored moje kuće živi stari neženja po imenu Meni. On sedi na svom tremu, što čini uvek u ovo doba dana.

„Već sam pomislio da se nikada nećeš pojaviti”, reče on u trenutku dok sam nailazila. „Komarci su popili sav tvoj džin.”

Koktel koji mi je napravio nalazi se pored stolice za ljuljanje, na prevrnutoj gajbici. U znak pozdrava ljubi me u obraz, baš kao da se nismo videli mesecima.

„Zdravo, ljubavniče.”

„Sviđa mi se kako to zvuči.”

Udobno smo se smestili, a na radiju se čuju vesti o momcima koji su izginuli u avganistanskim pećinama. Leto je ispunjeno udaljenim ekspozijama i ratnim pričama. Popili smo našu dnevnu dozu žestokih pića. Svakoga dana, iščekujući moj dolazak on pažljivo pravi razdeljak na svojoj beloj svilenkastoj kosi. Utapkava kolonjsku vodu iza ušiju i na svom tremu postavlja posudu s ledom, isečene komadiće limete i tonik. Uvek ima ogromne količine džina.

U znak zahvalnosti ispijam svoje piće. Gledam u drveće koje njegovo imanje razdvaja od mog. Pomislim, on ne živi toliko daleko da kroz otvoren prozor ne bi mogao da čuje buku koja dopire iz susedstva.

Upitah ga: „Meni, da li bi pokušao, meni za ljubav, da se setiš nečega? Priseti se šta te je probudilo one noći?”

„Nemoj ponovo”, proštenja on. „Bila je to moja bešika, vetar ili sâm bog će znati šta drugo!”

On protegnu ruku da pojača radio.

„Da li je to bio automobil? Da li je to bila lupa vratima na automobilu?”

„Prisustvujemo đavolski dobrom zalasku sunca.”

„Pitala sam te nešto.”

„A ja pokušavam da izbegnem odgovor na to pitanje. Popij svoj džin i bar jednom u svom životu posmatraj kako proketo sunce zalazi za horizont.”

On se nasmeja za svoj račun i coknu usnama. Da nije ovog tranzistora, pucketanja stolice koja se ljulja, ovo mesto se po svojoj tišini ne bi razlikovalo od prave pustoši. Izgubljeni smo na brdašcima u dolini reke Vobeš.

Polja kukuruza su okeani, vrane su galebovi, radio-predajnik je naš sve-tionik. Razgovaramo o ratu, o recesiji, o bejzbolu. O svemu onome što čujemo preko radio-talasa. Ali ponekad primoravam Menija da razgovaramo o prošlosti.

„Zašto ne možeš da se setiš?“, upitah.

„Zašto ti ne možeš da prestaneš?“

Odustajem, gucnem džin i posmatram zalazak sunca kao što mi je nalo-ženo. Meni isključuje radio.

„Previše brineš. Vidim koliko brineš. Znaš li šta mislim o tome?“

Misli da treba da kupim avionsku kartu za Karibe. Misli da treba da se izvalim na nekoj plaži i izgubim u nepoznatom gradu. Svake nedelje čita turistički dodatak u novinama, o Baliju, Maroku, Australiji.

„Kada kucne čas i umreš, sve će izaći na videlo“, reče. „Šta se dogodilo, zašto, kako. Ali to će biti samo beznačajna priča na povetarcu. Sasvim nebitna. Samo glasina koju će odzviždukatih lahor, baš kao i ostatak tvoje životne priče.“

To je ono što ne želim da čujem. Meni nema pojma.

„Samo povetarac, Megi. Megi na tihom povetarcu.“

Rukama obavijam svoje telo. „Misliš da ne znam šta se dogodilo.“

Meni ne reče ništa. Plaši se da odgovori.

„Ali ja znam.“

„Baš dobro što znaš. I dalje se na tremu opijaš sa sedamdesetšestogo-dišnjim muškarcem.“

Nasmejah se.

„Nemoguća si“, reče. „Vidim koliko brineš. Pusti neka sve odleprša kao crvendać na vetru.“

„Ali crvendaći se vraćaju.“

„Ne pravi se prepametna.“

Reče mi da sam mršava i da treba više da jedem – uobičajena primedba – a zatim se s mukom pridiže na noge da mi pronade hotdog. Posmatrajući ga kako se izvija, pomislih da Menija volim baš zato što je slabiji od mene. Potrebna sam mu barem onoliko koliko i on meni. Svakog jutra odlazimo

zajedno u šetnje koje mu je prepisao doktor. U zoru ga nalazim kako pro-sipa zob po prašnjavoj zemlji oko neurednog kokošinca u kome obitavaju pevac i dve kokoške. Ovim pticama Meni ispoveda svoju dušu, one su njegova porodica. Nerazgovetno im pripoveda o avanturama iz svoje prošlosti. Pridoh mu i rekoh „Meni, zašto pričaš sa kokoškama?”

„Zato što su one moje devojke.”

Uzimam ga za ruku i lagano ga vodim prema klisuri iza naših kuća. Šetamo stazom obraslom korenjem koja se naginje prema visokim javorovima. Ovde je senovito i hladno, a u podnožju je potok koji je presušio. Krčimo svoj put kroz prazno korito u potrazi za malinama za koje znamo da su tu. Dok ih jedemo, Meni priča o svojoj prošlosti – ratnim danima, sećanjima sa Pacifika koja obasjavaju dane njegove mladosti i devojci iz Indijane koja ga je ostavila. Ne znam baš mnogo o Meniju. Već dugo je razveden, bez dece, nekada je predavao u srednjoj školi, prodavao gvožduriu, a sve to pre nego što se penzionisao i povukao u svoju poljsku kuću. Voleo je žene i još uvek ih voli, hvali se svojim fantastičnim pohodima u dalekim gradovima, za koje sam ubeđena da ih nije ni posetio. Na kraju naše šetnje, zahvaljuje mi se svežim jajima i govori mi kako sam ja njegova lepotica.

„Jedan hotdog sa svim mogućim priložima”, reče on izlazeći ponovo na trem. „Kaži – je l’ brinem o tebi, a?” Uručuje mi krajnje nepoželjnu gozbu na tanjiru. Grickam sendvič ne bih li mu udovoljila.

Nebo postaje tamno sve do nijansi plavopurpurne i vesti će uskoro biti završene. Trebalo bi da poželim laku noć i odem u krevet, ali ne želim da budem sama. Razmišljam, koliko često tokom dana Meni nije kod kuće. Igra blekdžek u kazinu na brodu ili deci čita priče Džeka Londona u državnoj školi gde radi kao dobrovoljac. A kada je kod kuće, glupira se svirajući na svojoj gitari ili obrađuje drvo u garaži i može li uopšte da čuje buku koja nagoveštava da sam u nevolji. Imam li vremena da dozovem pomoć? Da li bih uopšte želela da dozovem pomoć?

„Na slobodi je”, rekoh.

„Ko?”

„Nejt. Seli se u Luisvil.”

„Luisvil je daleko.”

„Dva sata vožnje, ako je i toliko. To nije daleko. Kad ti se prohte, možeš da kreneš na takav put”, rekoh.

Meni okrenu lice prema meni, dovoljno blizu da mogu da namirišem džin i kolonjsku vodu. „Spavaću kô klada, siguran sam u to”, reče. „Ti ne možeš da spavaš?”

Nema svrhe da lažem Menija, baš zbog toga ga toliko volim. „Ne mogu.”

„Kao crvendać na vetru”, pokuša on ponovo s istom pričom.

Dolazim kući u suton, kroz visoku letnju travu koju me mrzi da pokosim. Svuda oko mene u dvorištu maslači niču u kitama. Mlada stabla javora naziru se tu i tamo, a na ivici dvorišta gde se svici pale i gase, može se videti šuma koja grabi svoje tle, rasipajući spore po travi. U avgustu će kupina biti pred mojim vratima.

Prijatna pripitost od džina je blagoslov za kojim žudim. Još jedno piće i moći ću da se suočim sa onim što je unutra. Kutije, registri i hrpe hartija na kojima je zapisana prošlost.

Danas sam uzela kopiju izveštaja sa suđenja, *Narod protiv Nejtana Djuka*, 1996. Bio je to veliki slučaj. Eno ga u belim papirnim kulama u kartonskim kutijama u mojoj trpezariji. Prepisi, iskazi pod zakletvom, policijski izveštaji, molbe, prigovori, fotografije sa mesta zločina. Prošle sedmice sam nakon završetka službenog dela dana odlazila u kancelarije novinskih kuća i pravila kopije novinskih isečaka sa suđenja. Sve što sam pronašla u samoj kući da i ne pominjem. Svoje dnevnike, na primer, venčani list, fotografije sa venčanja i prijema. U ormariću sa dokumentima: tapiju na kuću, kreditnu dokumentaciju za kola, bankarske priznanice. Nikad se ne zna šta na kraju može biti od presudnog značaja i kakav detalj može da otkrije preko potrebnu činjenicu, tako da sam sakupila sve zapise iz našeg bračnog života. Račune za struju, albume sa fotografijama, božićne čestitke. Sve sam prenela u trpezariju.

Ulazim unutra i od iznenadne svetlosti u kuhinji osećam vibracije u glavi. Sva znojava stojim nad sudoperom i vodom zapljuskujem lice i ruke. Ponekad dodirujem ožiljak ispod plavih uvojaka kose očišane do visine ramena i pratim njegovu putanju od temena do čela. To činim i sada. Ne znam zašto. Možda je to onaj osećaj kad ti ljudi kažu da nemaš kontrolu nad svojim umom, pa sebe počneš da doživljavaš kao meso i kosti, a uteha je u pomirenju sa sudbinom. Doktori kažu da sam neka sećanja formirala na osnovu polučinjenica. Kažu da to čine i drugi ljudi, čak i oni koji nisu dobili udarac kamenom u glavu.

Dok stojim u kuhinji, mogu da osetim bujicu mog života kako pritiska zidove trpezarije, iza ovih vrata. Čeka na mene – snimci nas dvoje u Mejnu, lepa vremena na plaži. Mogu i sama da vidim da je bio zgodan čovek sa osmehom koji pobeđuje, da sam imala vitku figuru i da je naš bankovni račun bio krcat. Mogu da razumem da je ono što se dogodilo tragedija, a da sam ja jedna od njenih žrtava.

Međutim, usled tog tragičnog događaja osećam se paralisano.

Ulazim u trpezariju i palim svetlo. Dokumenta su još uvek ovde, stoje prisilno na visokim gomilama, kao tovar koji su u noći ostavili nepoželjni posetioци. Uskoro ću još jednom proći kroz sve to.

Nakon vesti koje su odjeknule u proleće, svog psihoterapeuta, Ritu Koreli, posećujem jednom nedeljno u popodnevним časovima. Ona radi u Evansvilu, gradiću na reci Ohajo, na pola sata vožnje od moje kuće. Kada krenem kod nje, nikada ne idem direktnim putem, već vozim onim manje prometnim. Vozim lagano krivudavim cestama i gledam polja. Na putu do nje postoji zapušteni most nad malim potokom na kome sam se jednom zaustavila. Izašla sam iz kola da posmatram sunce koje prolazi kroz vodu obasjavajući uglačano kamenje i bakarna leđa rečnih rakova koji se krišom kreću ispod njega. Zadržavam se na ovom mestu, jer da bih pričala sa Ritom, moram da osetim bliskost sa sobom samom, samom međutim ne i usamljenom, kako bih bez straha mogla da govorim o onome što se dogodilo.

Obično ne volim da idem, ali kad sa već nađem tamo, osećam se bolje. U popodnevним satima njena kancelarija se kupu u svetlosti i sav nakit koji Rita nosi baca svoj sjaj prema meni – duge, srebrne minduše, narukvice od tirkiza. Vitka i gipka, u svili i prevrnutoj koži, kreće se sa prijatnom sigurnošću igračice. Dok sedi na ivici stolice, Rita sa nepokolebljivim žarom sluša sve ono što imam da kažem.

Razgovaramo o onom danu, ovoga meseca aprila, kada se putem medija pročula vest o Bendžaminu Hodžu. Dok je služio kaznu u zatvoru, tužiocima je priznao da je pre skoro šest godina napao ženu po imenu Megi Djuk. Kada su mediji saznali za to, Nejt i ja smo ponovo dospeli u centar pažnje.

„Sećaš li se kakav je tada bio dan ?”

„Bio je vedar, potpuno vedar. Vreme je bilo hladno i lepo.”

„Jesi li išla na posao?”

„Ne. U samo jutro uputila sam se na dugu besciljnu vožnju ne bih li izbegla telefonske pozive novinara. Kad sam se vratila, već je bio pao mrak i te večeri sam gledala vesti.”

Ona ne progovara, a to čini uvek kad naglo utihnem. Posmatra me potpuno, njene oči odaju zainteresovanost, ali ne i sažaljenje. Često mislim kako je prelepa.

„Da bih videla. Bila sam radoznala. Želela sam da saznam ko je on, kako izgleda. Nije me zanimala sama priča. Znala sam šta je posredi i nisam poverovala, tako da sam i ton sve vreme držala utišan. Sedela sam mirno i razmišljala kako je to samo vest, samo televizija, da ništa od toga nije važno. Tako sam ga videla. Ben Hodž se pojavio na ekranu, a ja sam ga posmatrala.”

„Kako ti je izgledao?”

„Bio je u narandžastom zatvoreničkom kombinezonu. Bio je zaista visok i nosio je naočari sa zatamnjenim staklima. Na vestima su iznova ponavljali isti filmski prilog – on izlazi iz neke vladine zgrade, sa lisicama na rukama, ide prema kombiju, a zatim saginje glavu i ulazi u kombi. Dok je prolazio, gledao je u kameru. Stalno su ponavljali isto, jedno četiri puta.

Sećam se da je njegov hod bio čudan – nekako pogrbljen, delovao je kao da mu nije udobno u sopstvenom telu. I nisam ga prepoznala. Nisam ga videla nikada pre toga u svom životu.”

„Da li je na vestima bilo još nečega čega se sećaš?”

„Bila je reprotaza sa suđenja – Nejt i njegovi advokati, a ja u zelenoj haljini sa tužiocem kako napuštamo sudnicu. Gledala sam uplašeno. Nisam primećivala kamere. Posmatrajući to na televiziji mogla sam da osetim da mi je veoma žao zbog devojke i njenih nevolja, bilo je to kao da posmatram nekog drugog. Kada je prilog bio gotov, nisam isključila televizor. Nastavila sam da gledam sportski izveštaj i vremensku prognozu, domaće vesti i vesti iz sveta zabave. Gledala sam u televizijsku sliku bez tona i nisam ustajala sa kauča. Gledajući sve to, odlučila sam da ću biti jaka. Da ću proniknuti u samu suštinu stvari. A suština je u tome, Rita, najvažnije od svega, da nikada pre nisam videla tog čoveka u svom životu.”

Moja glava je klonula. Ponekad kad odlutam, ne mogu da gledam u nju, pa gledam u svoje ruke kao da moram sopstveno telo da ubedim u nešto. Dok razgovaram s njom često se uzbudim i postanem plačljiva, iako sam sada dobro i osećam se jakom. Podignem glavu i uhvatim joj pogled, tako da zna.

Zatim joj rekoh kako sam kopirala sve sudske spise. Rekoh joj kako mislim da ću uskoro sve to detaljno pogledati.

„Veruješ da je to neophodno?” Ona ne saopštava svoj sud o tome.

„Da.”

„Reci mi zašto.”

Posmatram svoje ruke. Tražim prave reči, a to nije nimalo lako. Ne postoje reči kojima se mogu izraziti instinkti.

„Da bih se približila celoj stvari. Da bih je detaljno upoznala, zato posedujem svaku tananu činjenicu, jer to zaslužujem. I da bih opravdala ono što sam učinila.”

„Šta si to učinila?”

I dalje posmatram svoje ruke.

„Ne znam.”

To je laž. Znam šta sam učinila. Saopštila sam onu verziju događaja za koju sam znala i to nije bilo učinjeno nespretno. Govorila sam iz dubine duše, ispuštajući svoj glas sve do zadnjeg dela sudnice kako niko ne bi mogao da načini grešku. Kako niko ne bi mogao da me dovede u vezu sa bičem oštećenog mozga kakvim me je predstavila odbrana ne bi li dovela u sumnju moje svedočenje. Prema rečima novinskih izveštaja koji su pratili suđenje, bila sam „jaka”, „sasvim prisebna”, „ubedljiva.”

I tako sam ga proklela. Meri Star, tužilac, okrenula se prema Nejtju uperivši svoj prst u njega. Upitala me je: *Da li je to čovek koga ste videli na ulazu?* Nisam gledala u Nejta. Posmatrala sam auru oko njegovog tela.

Da.

Molim?

Da, to je čovek koga sam videla na ulazu.

On me je zatim pogledao. Nisam uzvratila pogledom. Čekala sam sledeće pitanje, zurila u Meri, koja se na štiklama klatila tamo-amoo, što inače čini kada je uzbuđena.

I šta je on učinio?

Udario me je.

Kako vas je udario?

Udario me je nečim što je bilo u njegovoj ruci.

Kojom rukom, Megi?

Levom rukom.

Da li je vaš muž levak?

Jeste.

I gde vas je udario, Megi?

U glavu.

Slagala sam Ritu. Znam šta sam uradila. Uperila sam prst u čoveka za koga sam se udala i zahtevala sam od sveta da ga sakrije. Svet se povinovao mom zahtevu i ja sada moram da živim sa tim.

Nedugo nakon što je smešten u pritvor, počeo je da mi šalje pisma – jedno, dva, ponekad i tri nedeljno. Moja majka je uvek uzimala poštu – tada i još četiri godine nakon povreda živela sam sa roditeljima. Nejtova

pisma mi je uvek nevoljno uručivala, govoreći pri tom: „Ne moraš da ga otvoriš ili pročitaš, mislim da ne treba to da radiš, ali ti si odrasla žena.” Nije bilo nikakve potrebe da to kaže. Prvih desetak pisama vratila sam majci neotvorena i ona ih je sasvim sigurno bacila. Nakon što je osuđen, a pisma su nastavila da stižu, nisam ih odbijala, već sam ih onako neotvorena uvijala u svilenu maramu, baš kao što se čuvaju ljubavna pisma.

Jedno pismo sam konačno otvorila onoga dana kada sam prvi put posle toliko vremena ponovo počela da trčim.

Oduvek sam volela da trčim, ali u mesecima nakon što sam bila povređena ustezala sam se da kročim izvan roditeljskog doma. Te godine sam počela da se plašim mraka, nagosti, nezaključanih vrata i prozora. Roditeljsku kuću sam pretvorila u kutiju fobija, pozornicu za nastupe gneva onda kada se mojim potrebama ne bi udovoljilo. Roditelji su me razmazili. Dozvolili su mi da spavam sa upaljenom lampom. Dopuštali su mi da ostanem zaključana onoliko koliko želim, primoravajući doktore da me posećuju, umesto da ja posećujem njih. Ali jednog dana, nepomičnost je postala užasnija od kretanja. Više nisam mogla da se krijem. Pošto su svi izašli iz kuće, obula sam cipele i izašla napolje. Bez kaputa i šešira, izašla sam na vrata i ostavila ih nezatvorena i otključana. Uputila sam se do kraja ulice, prešla auto-put i krišom krenula prema sledećem naselju. Prošla sam kroz njega i kroz sledeće naselje, zatim kroz iznenadni šumarak, pa onda duž užurbane avenije. U trenutku kada je sunce počelo da zalazi, bila sam kao pas lutalica, nisam bila izgubljena, već sam tražila put koji će mi ponuditi najveću slobodu pokreta. Počela sam da trčim kroz mrak. Užurbanim korakom, divljim i teturavim. Nisam obraćala pažnju na to kuda idem. Nekoliko časova kasnije, našla sam se na sasvim drugom kraju Indijanapolisa, bez jasne ideje kako da se vratim kući. Pozvala sam kuću, na račun svojih roditelja i dobila majku koja je bila izbezumljena. Vozeći unaokolo kolima nekako je uspeła da me pronađe.

Kasnije te večeri, dok su moji roditelji hrkali u susednoj sobi, sela sam i otvorila jedno Nejtovo pismo.

Megi, pisalo je

Čitaš li ovo pismo? Zašto mi ne pišeš, ne pozivaš me, ne posećuješ? Jesam li ja mrtav? Tvoje ćutanje je nepodnošljivo. U ovom zatvoru zazidanom do svetiljki na plafonu. Pišem svake sedmice, a ti si i dalje nema. Možeš da me oslobodiš. Majku mu, nadam se da ćeš to učiniti. Hrabra si za toliko. Znao sam to onoga trenutka kada sam te prvi put ugledao. A sada čekam da preduzmeš taj korak. Učini prvi korak, napiši pismo i reci mi da si tu – N.

Pismo sam stavila u džep i nosila ga sa sobom nekoliko dana. Povremeno bih ga vadila i iznova čitala, što sam smatrala najboljim mogućim odgovorom. Nije dolazilo u obzir da odgovorim. Nisam mogla da započnem konverzaciju. Trik je bio u tome da prihvatim situaciju onakvom kakva jeste, da se suočim sa njim i da ga odbijem u isto vreme. Pismo sam čitala iznova i iznova sve dok nisam upamtila njegove reči, a tada su one imale vrlo mali uticaj na mene. Moja bliskost sa njima lišila ih je svake snage.

U džepu sam osećala težinu pisma. Reči su bile kao kamenje. Osećala sam njihovu težinu, osećam je još uvek i mogu samo da se nadam da će jednoga dana to prestati.

Ljudi se čude zašto živim ovde, ali se plaše da pitaju. Niko ne može da me pogleda u oči i kaže: „Zašto si se vratila u kuću gde je neznanac povredio tvoje telo?” Jer kad bi izgovorili te reči, bila bih prinuđena da im odgovorim: „To nije bio neznanac.” A oni bi, ako bi bili iskreni, uzvratili: „Dokazi su prilično jasni u tom smislu.” Naglo bih se okrenula pomislivši: *Jedino su moje oči videle.*

Ali, ko želi da razgovara o pojedinostima? Ljudi okoliše oko prave priče i pitaju: „Da li si razmišljala da se preseliš bliže gradu?” Nervoznim smehom odbacim pitanje, i kažem: „Moja kuća je divna. Volim svog suseda i nedostajali bi mi živopisni seoski predeli.” A sve te stvari su tačne. Kuća je *zaista* divna. Zaista uživam na selu. Takođe je istina i to da mi je razvodom pripalo imanje i da ne moram da platim ni filera da bih tu bila, a to je od

suštinskog značaja za ženu ograničenih sredstava koja je zatrpana medicinskim računima basnoslovnih iznosa.

Međutim, na imanje sam se vratila iz drugih razloga.

Posle prvog trčanja u Indijanapolisu, rutinski sam napuštala kuću, često u vrlo neobično vreme, rano izjutra ili kasno naveče. Išla bih da trčim ili u duge šetnje, a ta je navika moju majku dovodila do ludila. Jednom, pošto se sa svog tumaranja po mesečini nisam vratila sve do u cik zore, držeći moju glavu na svojim grudima zajecala je na mom krevetu. Otrgnula sam se od nje, uzela je za ruku i saopštila joj da bi bilo najbolje da se odselim.

Grčevito je zatresla glavom kao da pokušava da otera pčelu sa nosa. „Nije ti dobro.”

„Osećam se dovoljno dobro da mogu da šetam po čitavu noć i da mi nikad ne bude dosta. Sasvim mi je dobro da mogu da živim sama.”

U narednim mesecima između mene i mojih roditelja usledili su razgovori o tome gde bi trebalo da se preselim. Hteli su da mi uvale stambeni kompleks nedaleko od dvorišta iza njihove kuće. Plaćali bi mi stanarinu i posećivali me svaki drugi dan. Pretvarala sam se da razmišljam o tom predlogu, ali nisam želela da zavisim od roditelja, niti da budem tako blizu njihovom domu. Jedne noći za večerom sam im saopštila da se ponovo selim u Nju Harmoni.

Majka je sva pocrvenela u licu i prokomentarisala da nikada do sada u svom životu nisam izvalila takvu besmislicu. Rekla sam da mi je više preko glave da se osećam jadnom. Nisam više želela da izigram boleznika. Želela sam da živim samostalno, a gde bih to mogla sebi da priuštiti? Jedino u Nju Harmoniju. Osim toga, rekla sam, da bi bilo dobro da povratim tu kuću. „Kada se vratim” – rekla sam – „zemlja će postati moja, ne njegova, ne naša, već jedino moja – mesto na kome živim i radim.”

Jasno je da to nije bilo baš sasvim istina.

Svoje sumnje sam držala u tajnosti. Nikada nikome nisam rekla da čak i posle toliko vremena nisam sasvim sigurna u ono što se zapravo zbilo u toj kući.

Na primer, svojoj majci nisam rekla da moram još mnogo toga da saznam o toj kući. Ne mogu da joj objasnim da želim da znam kako pada mrak, kako se pod mesečinom hodnici presijavaju. Ona ne bi mogla da shvati zašto tumaram po sobama, onda kada me muči besanica, pokušavajući da zapamtim kako pôd pucketa pod mojim nogama.

Nije to zdrav život. Jasno mi je. Ali ne brinem. Jasnoća je ono za čim žudim, a ona se ne ukazuje lako onima sa naprslom lobanjom. Ljudi mog zdravstvenog stanja moraju da poštuju neuobičajene strategije preživljavanja. Živim poput nekoga ko mora da se hvata u koštac sa opasnim stanjem. Sobe sa visokom tavanicom, u ovoj kući, prikrivaju me svojim debelim zidovima, drvenim gredama, modeliranim ukrasima u obliku trešanja oko vrata. U svakom ćošku nalaze se duhovni sklopovi koji su od neprocenjivog značaja za mene. Kuhinjska vrata cvile poput prebijenog psa u vreme žege. Slavine škripe kada se pusti topla voda. A ujutro ili u sumrak, cevi za grejanje samo dodatno pojačavaju plačno gugutanje goluba na tavanu. Ove retkosti ubrajam u deo sopstvene odbrane. Kuća i zemlja koja je okružuje pokreću me prema mom osnovnom cilju.

Da li sam bolesna kad živim u samom srcu ovog sećanja? Kad iznova oživljavam trenutak u noći? Ponekad to činim. Ustanem u dva noću, spustim se niz stepenište i zamišljam zvuk automobila. Stojim na ulazu i zurim u vrata, pokušavam da se setim kako su se otvorila, zamišljam izraz na licu moga muža.

Večeras je još jedna od mojih besanih noći. Ima još dosta do praskozorja, a ja se šunjam niz stepenište u potrazi za mlekom i kolačima. Dok u trpezariji sedim i gostim se užinom, pokušavam da se naviknem na silinu hrpe dokumenata naslaganih svuda oko mene. Nasumično uzimam jedan prepis i počinjem da ga listam. Policajac Džejkobs govori o tome kako me je pronašao. Policajac Džejkobs opisuje glavu kao „široko naprslu.” Govori o krvi na tepihu koji „šljapka pod nogama”, o spavaćici „rastrganoj nadole, od predela vrata pa sve do pola.” Kaže: „Usta su joj neprestano penila, a noga joj se tresla i udarala o krevet.” Sedim na tom mestu, jedem kolače i

čitam sve to. Govorim sebi kako su to sve samo činjenice. Kažem sebi da je to samo dokaz. To je samo prepis, reči zapisane na hartiji koje je otkucala Eni Frenč, sudski daktilograf. Prelistavam taj prepis i govorim sebi kako je to samo hartija.

Policajac Džejkobs kaže: „Stigao sam sa policajcem Kaslom otprilike u tri i dvadeset tog jutra.” Nastavlja: „Njen puls je bio izuzetno spor.”

Kada sam pre nekoliko meseci prala veš u podrumu, naletela sam na Nejtovu lovačku pušku. Bila je u svojoj soški pored bojlera za toplu vodu i svetlucala u mraku. Odmah sam bila sigurna da ću je zadržati.

S jeseni, obično bi sa svojim ocem odlazio u šumu i vraćao se sa jele-
nom. Izuzev tih nekoliko minuta, puška nikada nije napuštala sošku. Neposredno nakon suđenja, dok sam još uvek živela kod svojih roditelja u Indijanapolisu, njegov otac je došao u kuću, popakovao neke stvari u kutije i odneo ih. Mora biti da tom prilikom nije zapazio pušku.

Na nju sam sasvim zaboravila sve dok nisu oslobodili Nejta. Pošto sam u novinama pročitala kako se seli u Luisvil, pušku sam uzela iz podruma. Stavila sam je na kuhinjski sto i navikla se na njeno prisustvo.

Kasnije te sedmice, gledala sam večernje vesti sa puškom u krilu. Grickala sam kreker „ric” i gledala vesti Pitera Dženingsa, a ruku sam držala na pušci da bih se privikla na osećaj metala u rukama. U toku jedne televizijske reklame okrenula sam je prema licu i gledala kroz cev. Naizmenično sam otključavala i zaključavala bravicu obarača. U vestima su govorili o postepenom padu akcija na berzama, o tome kako „nam predstoji dugoročna recesija.” Prikazivali su ljude sa Vol Strita, a ja sam želela da naučim da pucam iz ovog oružja.

Zamolila sam Menija da me nauči. Jednoga jutra nalazim se napolju gde u njegovom zadnjem dvorištu gledam u pet limenih konzervi na drvenoj ogradi. Meni je potpuno drugačiji sa puškom u rukama. On je opušten čovek, kroz njega protiče više životnih sokova, njegove oči vide dalje, njegovo srce bije fine, sporije otkucaje u njegovim grudima. Na glavi ima

narandžasti lovački šešir, iako je napolju 28 stepeni i toliko je vlažno da ne može da se diše.

„Izgledaš nemarno”, reče on. Stojim sa puškom uperenom u nebo, a kundakom balansiram po nožnim prstima kao da je u pitanju štap za bilijar. „Izgledaš kao da ćeš nas oboje pobiti za manje od pola sata”, izusti on. „Slušaj.”

Uvek mi govori da pušku treba da držim kao da je napunjena i onda kada to nije, te da je ne upirem ni u šta što inače ne bih mogla da ubijem. Kaže mi je da je uperim u zemlju kad je ne koristim i da ne ubacujem municiju osim kada nameravam da pucam. Objašnjava mi kako da je punim tako da šaržer fino sklizne na svoje mesto. Pokazuje mi kako da kundak smestim naspram unutrašnjeg dela ramena, kako da raširim noge i stanem ispravljenih leđa. „Samo napred”, reče. „Nema nikakve magije u tome. Nanišaniš najbolje što možeš i samo opališ.”

Pucanje me lagano otvara. Udarac kundaka me odbacuje unazad. Skoro da gubim ravnotežu i osećam bol u ramenu.

„Jesam li nešto pogodila?”

„Nešto si pogodila. Ne znam šta, ali nešto jesi.”

„Nisam otvorila oči”, rekoh.

Ponovo sam opalila. Ovoga puta, skoro da sam spremna za nagli trzaj puške u svojim rukama. Zbog nasilja sva uzdrhtim. Meni me posmatra.

„Moćna stvar, zar ne?”, kaže mi. Ja klimam glavom. „Možda te nekad povedem u lov. Na belorepog u novembru. Nisam bio u lovu godinama.”

„Da li si ikada ubio jelena?”

„Naravno. Pa ipak, ne tako često. Češće promašim nego što pogodim. Ruke mi se uvek zatresu.” Ispruža jednu ruku. Bleda je i plavičasta, kao da ne pripada svetlu u kome se nalazi. Pomalo se tresu. „Zatresu.”

„Kakav je osećaj ubiti jelena?”

„Na trenutak si prepun sebe. Osećaš se kao kralj. Ali onda je pred tobom samo veliki nered.”

Razmišljam o šumi zimi i vidim lovину spram snegom pokrivenog šipražja.

Meni podiže pušku i opaljuje, a ograda se rascepi. Sada ja podižem pušku zamišljajući napetost koja se krije u okidaču. Naslućujem snagu, a sama spoznaja da je ona tu negde prosto je izuzetna. Kada povučem prstom pred kopcima mi se pojavljuje svetlosni blesak, a kada ih otvorim, komadići konzerve padaju na usahlu travu.

Spremna za krevet, koračam kroz kuću i gasim svetla. Ove sobe su suviše prostrane noću. Dok hodam kroz njih, čini mi se da prelazim ogromna prostranstva. Kada je Nejtov otac odneo svoje stvari, zaplenio je i sav nameštaj. Preostao je samo jedan sto, težak komad orahovine, pomalo deformisan i naprsao. Sačuvala sam ga za trpezariju, ali sam za ostatak nameštaja morala da orobim prodavnice polovnog nameštaja i podrum svojih roditelja. Tako sam delimično opremila kuću, namenila neke sobe za život, a druge jednostavno zanemarila. Dnevna soba, preveliko parče prostora za mene, nudi prašnjavi dom dronjavom žutom kauču od koga sam pravila utvrđenje kao devojčica, a glavna spavaća soba prepuštena je duhovima. Udobna prednja gostinska soba potpuno je moja, sa uzbudljivim crvenim kaučem, zidovima prekrivenim knjigama i trošnim starim ognjištem. Prostor sam ukrasila sitnicama iz roditeljskog doma: porodicom lutaka napravljenim od šaše, tananim kalajnim šoljama, slikom okeana koju je naslikao pokojni ujak.

Proveravam bravu na prednjim vratima i prozore, a zatim se penjem stepenicama sve do majušne spavaće sobe koju sam prisvojila. Ništa u ovoj sobi ne potiče iz našeg braka. Na novi krevet sam stavila bakin prekrivač i okačila sam dve slike sa motivima reke Vobeš i brda u Nju Harmoniju. Popločana lakiranom hrastovinom, ova soba je idealna za prenoćište s doručkom i u njoj se osećam sigurno.

Te noći sam zaspala i sanjala pušku. Sebe kako lovim. Pratim tragove u snegu. Nalazim se usred šume prepune šumova – grančice pucketaju, škripi svetlucavosivo drveće. Nisam tu da bih ubijala. Radim nešto sasvim drugo. Tragam za jelenom, ali kada ga pronađem nameravam da ga nekako prisvojim i upravo tome služi puška. Mlada sam i sa kikicama ukrašenim plavim trakama. U meni tinja težnja koja je tiha i fina baš kao sneg pod

mojim stopalima. Tamni tragovi mi se obraćaju poput tajni. Sakriveni su i lični, ali su nedvosmisleno tu. Krećem se oko drveća, preko panjeva, preko potoka. Primećujem životinjski izmet i ogoljene grančice koje su žvakali zubi jelena. I dok nastavljam dalje, osećam se sve posvećenijom. Sve dok ga ne ugledam. Iznenadna stvarnost ispod zakrivljene grane. Gleda me svojim tamnim očima i trepće. Podižem pušku.

Ja sam jelen. Trčim brže od metka. Skakućem preko debala i oko drveća, krećem se brzo i zalazim duboko u šipražje. Trčim brže od njega. Imam dovoljno prostora da večno trčim i poskakujem. Budim se zadihana i ispunjena.

Tog jutra doručkujem u trpezariji i ponovo prelistavam izveštaj o svedočenju policajca Džejkobsa.

Njena noga ne prestaje da udara u krevet.

Tragovi krvi na kvaki od vrata.

Krhotine stakla i sok.

Čitajući ovaj prepis, shvatam da sam konačno spremna na sledeći korak.